

18 בינואר 2023

הצהרת הנהלת האגודה הסוציולוגית הישראלית

האגודה הסוציולוגית הישראלית מביעה דאגה עמוקה מאוירת חוסר הסובלנות, האיבה, הגזענות והכפייה האלימה ההולכים ומחריפים בשנים האחרונות, ומגיעים לשיאם בימים אלה. האגודה הסוציולוגית מחויבת לעקרונות של שלום ושוויון בין כל בני אדם, לחופש הביטוי ולחופש אקדמי ולהגנת כל חברה מפני גילויי חוסר סובלנות, דיכוי והשתקה. הסוציולוגיה כדיסציפלינה מחויבת לחברה בתוכה היא פועלת ומכוונת לתרום את הידע השיטתי שחוקרים אוספים בקפדנות ולחזק את הדיאלוג הציבורי על בסיס ידע מצטבר זה, כאלטרנטיבה להשתקה, להדרה, לחסימה ולאלימות. דיאלוג כזה חיוני לפיתוח עקרונות הדמוקרטיה ולביקורת תופעות של אי-שוויון, קיפוח, אפליה, ודיכוי. אנו מזהירים שהאווירה הנוכחית מסוכנת לא רק לחברה כולה אלא גם לחיים האקדמיים, לחופש האקדמי, לחופש המחקר ולחופש הביטוי, שהם נשמת אפו של המדע בכלל, ושל מדעי החברה והרוח בפרט. בתנאי איום, תלות, וסמכותנות, המחקר לא יכול להתפתח. המחויבות החברתית של הסוציולוגיה לא מאפשרת לנו להתעלם ממה שקורה סביבנו, ואוירת חוסר הסובלנות כלפי המחקר הסוציולוגי והחברתי בכלל, כבר קבלו ביטויים מדאיגים ומכוערים במיוחד, לרבות ניסיונות השתקה. חוקרות פמיניסטיות ממדעי החברה הוכנסו לרשימות השחורות של אבי מעוז, סגן שר במשרד החינוך, והוא משרה אווירה עוינת מעוררת דאגה כלפי לימודי מגדר, תחום חשוב ומתפתח של המחקר הסוציולוגי. אנחנו רואים ורואות חומרה מיוחדת ומגנים בכל תוקף את המרת האפשרות לדיאלוג בניסיונות ההשתקה של צה"ל את הביקורת נגדו, באמצעות גינוי בעיתון של חברינו פרופסור יגיל לוי. זאת באמצעות מאמר של תת-אלוף ערן אורטל, במאמר דעה בעיתון הארץ ב-18 בדצמבר 2022. במאמר בו פרופסור לוי מותקף אישית, תת-אלוף אורטל עושה דה-לגיטימציה מסוכנת, ושולל את עצם הזכות לחקור את הצבא. חקר יחסי חברה-צבא הוא אחד התחומים המרכזיים של הסוציולוגיה הפוליטית וחקר הדמוקרטיה, ופרופסור לוי הוא בעל שם בינלאומי בתחום זה, החוקר הבכיר ביותר בישראל בתחום זה, אשר שימש כנשיא האגודה האירופאית לחקר צבא-חברה. האגודה הסוציולוגית עקבית בביקורתה זו על החריות הדמוקרטיות וכבר התריעה נגד התנהלות מערכת הביטחון והפגיעה בחברה האזרחית הפלסטינית על ידי ההוצאה מחוץ לחוק של שישה ארגוני זכויות אדם ואזרח פלסטינים, והגדרתם כארגוני טרור. המאמר נגד פרופסור לוי, איננו דיאלוגי אלא מלמד שהצבא תר אחר דרכים לכונן את סמכותו באופנים מסוכנים גם בתוך החברה הישראלית. אנחנו קוראים למנהיגות הצבא כמו גם למנהיגות מוסדות פוליטיים וחברתיים אחרים להקשיב למחקר הסוציולוגי העצמאי, לבחון את האפשרות להיכנס לדיאלוג עם חוקרים לטובת חשיבה ביקורתית משותפת. דיאלוג כזה יתרום לבלית אווירת ההתלהמות הכללית.

אווירת חוסר הסובלנות, ההסתה והגזענות חודרת גם לקמפוסים ומסכנת את המרקם החברתי הקיים בין הסטודנטים והסטודנטיות מרקעים חברתיים ופוליטיים שונים, ומאיימת על חופש המחקר. כבר כמה שנים פועל בתוך הקמפוסים ארגון

"אם תרצו", החותר להגביל את פעילותם של הסטודנטים הערבים, והנהלות האוניברסיטאות לא ידעו עד כה להתמודד בצורה מוצלחת עם האיומים האלימים של ארגון זה, ולעיתים נכנעו להם (ראו הצהרת האגודה מ-7.11.22). כעת, מפלגת נועם מנסה להיכנס לחיי הקמפוסים במטרה להסית ולעשות דה-לגיטימציה לקהילת הלהטב"ק ולפעולה הפמיניסטית בתחום האלימות המגדרית ואלימות בן זוג. אנחנו קוראים להנהלות של כל המוסדות האקדמיים לעמוד מול הלחצים של כל קבוצה המבקשת לשלול את הלגיטימיות של קבוצת סטודנטים אחרת, ולשמור על ערכי הדמוקרטיה של שוויון, חופש ביטוי והתארגנות, שלום וסובלנות לשונה. ללא עמידה איתנה על ערכים אלה, חיי הקמפוסים עלולים להידרדר בעקבות ההסלמה האלימה מחוץ לכותלי האוניברסיטה.

האגודה הסוציולוגית תעודד, תתמוך ותגבה את פעילותם של חבריה בקמפוסים השונים בחיזוק הקהילות המאויות בימים אלה, והתייצבותם לצידם של נפגעי ונפגעות הקמפינים ההומופובים, המיזוגניים והגזעניים. כמו כן האגודה תפיץ מידע להבהרת הבעייתיות בטענות המושמעות על-ידי ארגונים קנאים ותסביר את ההשלכות החמורות של ההסתה וההתנכלויות על החיים המשותפים בקמפוסים, בהם מתקיים איזון עדין בין כל גווני החברה הישראלית.

אנחנו חוזרים ומצהירים על מחויבות האגודה הסוציולוגית וחבריה לתרום לחברה באמצעות עבודתנו המחקרית, ועל ידי שיתוף הציבורי בידע המקצועי שלנו להבנת המצוקות של החברה, ולהציע דרכי חשיבה חדשות כדי לבחון אופציות להתגבר על המשבר הנוכחי. לשם כך אנחנו עומדים על ההגנה על עקרונות של חופש הביטוי וחופש המחקר האקדמי ודוחים כל ניסיון לפגוע בהם.

بيان رابطة علم الاجتماع الإسرائيلية

18 كانون ثاني 2023

تعتبر رابطة علم الاجتماع الإسرائيلية عن قلقها العميق مما آلت إليه الظروف من جو مشحون بعدم التسامح والعداوة والعنصرية والاضطهاد العنيف والتي زادت حدتهم بالسنوات الأخيرة، ووصلت الى مستويات عالية جدا بأيامنا هذه. إن رابطة علم الاجتماع ملتزمة بمبادئ السلم والمساواة بين كل بني البشر، وبحرية التعبير عن الرأي والحرية الأكاديمية، كما وبالدفاع عن أعضائها أمام أي شكل من أشكال عدم التسامح، الاضطهاد وكم الافواه . إن علم الاجتماع، كحقلٍ علمي، ملتزمٌ للمجتمع الذي يعمل به، ويهدف ويوجه الى المساهمة بالمعرفة التي يتمتع بها أعضاؤها والعاملين به والتي اكتسبها بدقة وحرص شديدين عن طريق أبحاثهم، لأجل تقوية الحوار الجماهيري العام على أساس المعرفة المتراكمة هذه، وهذا كبديل لكم الافواه ، للتغيب وللإغلاق والعنف. هذا الحوار حيوي وضروري لتطوير الديمقراطية ولنقد ظاهرة انعدام المساواة، الظلم، التمييز والاضطهاد. نحنُ نحذّر من أن الجو الحالي السائد خطير ليس فقط على المجتمع ككل، إنما أيضاً على الحياة الأكاديمية، والحرية الأكاديمية، وحرية البحث العلمي وحرية التعبير عن الرأي، والذين يشكلون الروح الحية للعلم بشكل عام، وللعلوم الاجتماعية والآداب بشكلٍ خاص. ففي ظروف التهديد والتعلق والسلطوية لا يمكن للبحث أن يتطور.

إن الالتزام الاجتماعي لعلم الاجتماع لا يمنحنا رفاهية تجاهل ما يجري حولنا، ولا أن نتجاهل جو عدم التسامح نحو أبحاث علم الاجتماع أو الأبحاث الاجتماعية بشكل عام. وقد انعكس هذا بأشكال مقلقة وبشعة بشكل خاص، بما فيها محاولات كم الافواه . فقد أُدخِلت أسماء باحثات نسويات من العلوم الاجتماعية الى القوائم السوداء الخاصة بأقي معوز، نائب وزير بوزارة التعليم، بالإضافة لخلقه جو عداوة مقلق نحو تعليم موضوع الجندر والذي بات مجالاً هاماً ومتطوراً من مجالات البحث في علم الاجتماع. نحنُ نرى خطورة خاصة، ونستنكر بكل حزم كل محاولات استبدال الحوار بمحاولات إخراس الجيش الإسرائيلي للأصوات التي تنتقده، وهذا عن طريق نشر استنكاراً لأقوال زميلنا البروفيسور يغيل ليفي في الصحافة. وقد ظهر هذا الاستنكار بشكل مقال رأي في جريدة "هآرتس" بالثامن عشر من ديسمبر 2022، كتبه العميد عيران أورطال، وبه يهاجم زميلنا بروفيسور ليفي شخصياً. العميد اورطال ينفي شرعية النقد بشكلٍ خطير، فهو يلغي كلياً الحق بإجراء الأبحاث حول الجيش. وبالنسبة لنا، فإن بحث العلاقة الثنائية بين المجتمع والجيش يشكل أحد المجالات المركزية في علم الاجتماع السياسي وأبحاث الديمقراطية، كما ونشير إلى أن البروفيسور ليفي ذو سمعة عالمية بهذا الشأن والمجال، عدا عن كونه الباحث الأبرز والأكبر في إسرائيل بهذا الحقل، وقد كانَ بالسابق رئيساً للرابطة الأوروبية لأبحاث المجتمع والجيش. إن رابطة علم الاجتماع مثابرة بنقدها هذا حول الحريات الديمقراطية وكانت قد حذرت من طريقة عمل المنظومة الأمنية والاعتداء على المجتمع المدني الفلسطيني عن طريق نزع الشرعية عن ستة منظمات فلسطينية لحقوق الانسان والمواطن ، وتعريفها كمؤسسات إرهابية. ان المقال ضد البروفيسور ليفي لا يهدف الى تعزيز الحوار، بل يشير إلى أن الجيش يبحث عن طرق وأساليب لتعزيز سلطته وهيمنته بأنماط عمل خطيرة، كذلك داخل المجتمع الإسرائيلي. من هنا فنحن نتوجه

אלי قيادة الجيش، وكذلك قيادات المؤسسات السياسية والاجتماعية بأن تصغي للبحث الاجتماعي المستقل، وأن تجد السبل للدخول الى حوار مع الباحثات والباحثين وهذا من أجل خلق مساحة لتفكير نقدي مشترك. حوار كهذا من شأنه أن يلجم ويحد من جو العداوة العام.

نحن نلاحظ بأن جو التعصب والتحريض والعنصرية بدأ يتغلغل الى الجامعات ويعرض النسيج الاجتماعي القائم بين الطلاب والطالبات من مختلف الخلفيات الاجتماعية والسياسية للخطر، ويهدد حرية البحث. منذ عدة سنوات تعمل منظمة "ام ترتسو" في الجامعات، والتي تسعى إلى الحد من أنشطة الطلاب العرب، ولم تتمكن إدارات الجامعات حتى الآن من التعامل بنجاح مع التهديدات العنيفة لهذه المنظمة، واستسلمت لها في بعض الأحيان (انظر بيان منظمة الطلبة بتاريخ 7 تشرين ثاني 2022). والآن، يحاول حزب "نوعم" الدخول الى حياة الحرم الجامعي بهدف التحريض ونزع الشرعية عن المجتمع المثلي وعن النشاط النسوي في مجال العنف الجندي والعنف الزوجي. إننا ندعو إدارات جميع المؤسسات الأكاديمية إلى الوقوف بوجه الضغط الذي تمارسه أي مجموعة تسعى إلى إنكار وإلغاء شرعية مجموعة طلابية أخرى، وإلى الحفاظ على قيم الديمقراطية للمساواة ولحرية التعبير والتنظيم والسلام والتسامح مع الآخر المختلف. ونؤكد هنا انه بدون موقف حازم من هذه القيم، فانه من المحتمل ان تتدهور الحياة في الحرم الجامعي نتيجة للتصعيد العنيف خارج أسوار الجامعة.

إن رابطة علم الاجتماع ستشجع وتدعم وتحمي نشاط أعضاءها بالمؤسسات الأكاديمية المختلفة بدعمهم للمجموعات المهتدة بالوقت الحالي، كما وستدعمهم في وقوفهم الى جانب المتضررين من الحملات التي تبث الخوف من المثلية، والكراهية للنساء والعنصرية. كما وستنشر الرابطة معلومات لتوضيح الإشكالات بالادعاءات التي تصدرها منظمات متعصبة، وستشرح التداعيات الخطيرة من جراء التحريض والاعتداءات على الحياة المشتركة بالحرم الجامعي حيث يسود توازن دقيق بين كل أطراف المجتمع الإسرائيلي. نحن نعود ونؤكد التزام رابطة علم الاجتماع وأعضائها ببذل كل جهد من أجل المجتمع من خلال عملنا البحثي، ومن خلال مشاركة الجمهور بفهمنا ومعرفتنا المهنية لفهم ما قد يمر به المجتمع من ضوائق، وبتقديم اقتراحات لأساليب تفكير جديدة هدفها إيجاد بدائل للتغلب على الأزمة الحالية. ولهذا، فعيوننا متجهة نحو الحفاظ على مبادئ حرية التعبير عن الرأي وحرية البحث الأكاديمي ونرفض أي محاولة هدفها المس بهما.